

Novinarstvo u Hrvatskoj

Biškup, Kristina

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:251:783939>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU
ODSJEK ZA KULTURU, MEDIJE I MENADŽMENT
SVEUČILIŠNI PREDDIPLOMSKI STUDIJ

KRISTINA BIŠKUP

NOVINARSTVO U HRVATSKOJ

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Luka Alebić

Sumentor: doc. dr. sc. Damir Šebo

Osijek, 2022.

Sažetak

U ovom radu istraženo je novinarstvo u Hrvatskoj. U početku je prikazan osvrt na novinarstvo u povijesti i Domovinskom ratu. Prve hrvatske novine pisane su na latinskom jeziku i zvale su se *Ephemerides Zagrebienses*, a prve novine na hrvatskom jeziku bile su *Novine Horvatzke*. Prva hrvatska novinarska škola otvara se tijekom 20. Stoljeća, no nije dugo trajala te se zatvorila zbog nejednakog obrazovanja polaznika. Smatra se da je to bio glavni problem. Tijekom devedesetih, otvara se i prva Hrvatska novinska agencija – HINA. Za vrijeme Domovinskog rata novinari nisu bili spremni za novonastalu situaciju i bilo je dosta pogibija. U Hrvatskoj tada nije postojao zakon koji propisuje kako bi se trebalo izvještavati tijekom takvih situacija i upravo to je bio razlog zašto su se pogibije događale. Kada su vlasti shvatile koliko je smrtnih slučajeva bilo, uvele su zakon te je broj smanjen. Tijekom rata, srpski mediji optuživali su Hrvatsku za objavljivanje laži, no mnogi hrvatski novinari danas kažu da nisu imali o čemu lagati jer se stalno ratovalo. U radu su također spomenuti i mediji u Hrvatskoj: novine, agencije, tjednici, televizija te radio. Osim novinske agencije Hine, u Hrvatskoj još postoje IKA i STINA. Novine se dijele na nacionalne i regionalne. Nacionalne dnevne novine su 24 sata, *Jutarnji* te *Večernji list*. Regionalnih dnevnih novina je mnogo više, a neke od njih su *Glas Slavonije*, *Glas Istre*, *Novi List* itd. Tjednika također ima puno, a neki od njih su *Gloria*, *Nacional* itd. U Hrvatskoj se uz pomoć televizije može mnogo toga gledati i gotovo svatko može naći nešto za sebe. Neki od hrvatskih programa su HRT, Nova TV, RTL, CMC, Arenasport itd. Oni koji putuju, većinom slušaju radio te si isto mogu naći postaju koja im odgovara. Neke od radio postaja su *Otvoreni*, *Katolički radio*, *Antena Zagreb*, *HRT radio* itd. Na novinarstvo danas utjecale su brojne promjene te se u radu one spominju. Promjene koje su zadesile novinarstvo u Hrvatskoj su ozbiljne strukturne promjene. Nastale su zbog tržišta te novih studija novinarstva. Još jedna o promjena je ta da su tiskani mediji u kontinuiranom padu jer je sve više internetskih portala na kojima ljudi mogu besplatno preuzeti sadržaj. Također, spomenuti su i problemi hrvatskog novinarstva. Najveći problemi su istinitost i odgovornost novinara za napisane tekstove. Na kraju je iznesen zaključak na temelju napisanog rada.

Ključne riječi: novinarstvo, mediji, novine, televizija, radio

Abstract

In this paper, journalism in Croatia is investigated. At the beginning, a review of journalism in history and the Homeland War is given. The first Croatian newspaper was written in Latin and was called *Ephemerides Zagrebienses*, and the first newspaper in the Croatian language was *Novine Horvatzke*. The first Croatian journalism school was opened during the 20th century, but it did not last long and was closed due to the unequal education of the participants. This is believed to have been the main problem. During the 1990s, the first Croatian news agency - HINA - was opened. During the Homeland War, journalists were not prepared for the new situation and there were many deaths. At that time, there was no law in Croatia prescribing how to report during such situations, and this was precisely the reason why the deaths occurred. When the authorities realized how many deaths were happening, they introduced a law and the number was reduced. During the war, the Serbian media accused the Croats of publishing lies, but many Croatian journalists today say that they had nothing to lie about because there was constant war. The paper also mentions the media in Croatia, which are newspapers, agencies, weekly magazines, television and radio. In addition to the news agency Hine, there are also IKA and STINA in Croatia. Newspapers are divided into national and regional. The national daily newspapers are *24 sata*, *Jutarnji* and *Večernji list*. There are many more regional daily newspapers, and some of them are *Glas Slavonije*, *Glas Istra*, *Novi List*, etc. There are also many weeklies, and some of them are *Gloria*, *Nacional*, etc. In Croatia, you can watch a lot on television, and almost everyone can find something for yourself. Some of the Croatian programs are HRT, Nova TV, RTL, CMC, Arenasport, etc. Those who travel mostly listen to the radio and can also find a station that suits them. Some of the radio stations are *Otvoreni*, *Katolički radio*, *Antena Zagreb*, *HRT radio*, etc. Journalism today has been affected by numerous changes and these are mentioned in the paper. The changes that have befallen journalism in Croatia are serious structural changes. They happened because of the market and new journalism studies. Another change is that print media is in continuous decline because there are more and more internet portals where people can download content for free. The problems of Croatian journalism were also mentioned. The biggest problems are the truthfulness and responsibility of journalists for the written texts. At the end, a conclusion was presented based on the written paper.

Keywords: journalism, media, newspapers, television, radio

Sadržaj

1. UVOD	1
2. HRVATSKO NOVINARSTVO U POVIJESTI.....	2
2.1 NOVINARSTVO U DOMOVINSKOM RATU.....	4
3. HRVATSKI MEDIJI.....	10
3.1 NOVINSKE AGENCIJE.....	10
3.1.1 Hina.....	11
3.1.2 Ika.....	12
3.1.3 Stina.....	12
3.2 HRVATSKE DNEVNE NOVINE	13
3.2.1 Nacionalne dnevne novine	13
3.2.2 Regionalne dnevne novine	16
3.3 HRVATSKI TJEDNICI	19
3.3.1 Gloria.....	20
3.3.2 Nacional	21
3.3.3 Glas koncila.....	21
3.4 TELEVIZIJA U HRVATSKOJ.....	22
3.4.1 HRT.....	23
3.4.2 Nova TV	24
3.4.3 RTL	24
3.5 RADIO U HRVATSKOJ	25
3.6 BLOGOVI U HRVATSKOJ	26
4. PROMJENE U NOVINARSTVU	27
5. PROBLEMI NOVINARSTVA U HRVATSKOJ.....	29
6. ZAKLJUČAK	34
7. LITERATURA.....	36

8. PRILOZI.....	39
-----------------	----

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja _____ potvrđujem da je moj _____ rad
pod naslovom _____

te mentorstvom _____

rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

U Osijeku, _____

Potpis

1. UVOD

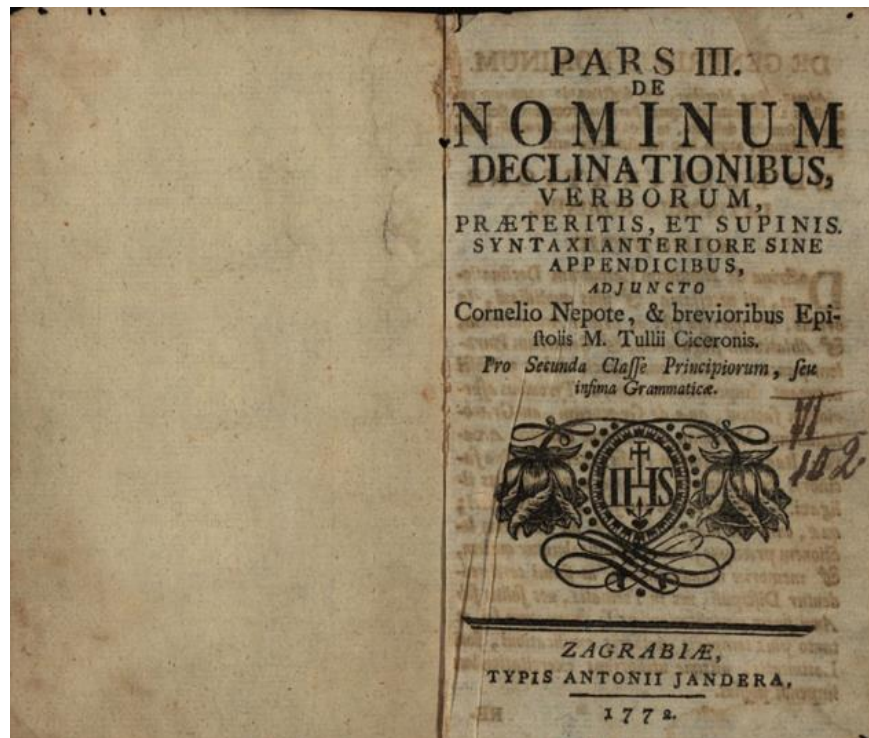
Da bi se tema rada što bolje razumjela, bitno je upoznati se s ključnim terminom novinarstva i novinara. Novinarstvo je prikupljanje, priprema i distribucija vijesti i srodnih komentara i članaka uz pomoć tiskanih i elektroničkih medija, kao što su novine, časopisi, knjige, blogovi, webcastovi, podcastovi, društvene mreže i stranice društvenih medija te e-pošta, kao i uz pomoć radija, filmova i televizije. Riječ novinarstvo izvorno se primjenjivala na izvještavanje o aktualnim događajima u tiskanom obliku, posebno u novinama, no s pojavom radija, televizije i interneta u 20. stoljeću uporaba pojma proširena je na sve tiskane i elektroničke komunikacije koji se bave tekućim stvarima.

Najraniji poznati novinarski proizvod bile su vijesti koje su kružile u starom Rimu: Acta Diurna, za koju se kaže da datira prije 59. godine pr. Acta Diurna. Bilježila je važne dnevne događaje, poput javnih govora. Izlazio je svakodnevno i visio na istaknutim mjestima. U Kini za vrijeme dinastije Tang, sudski cirkular nazvan bao, ili "izvješće", izdavan je vladinim službenicima. Ovo se glasilo pojavljivalo u različitim oblicima i pod različitim imenima više ili manje kontinuirano do kraja dinastije Qing 1911. Prve redovito objavljivane novine pojavile su se u njemačkim gradovima i u Antwerpenu oko 1609. Prve engleske novine, Weekly Newes, objavljene su 1622. Jedne od prvih dnevnih novina, The Daily Courant, pojavile su se 1702. godine.

Novinar je osoba koji prikuplja informacije u obliku teksta, zvuka ili slike, obrađuje ih u oblik vijesti i plasira ih javnosti.

2. HRVATSKO NOVINARSTVO U POVIJESTI

Prema Najbar–Agičić (2017: 43), tiskarstvo u Hrvatsku došlo je još u 15. stoljeću. Prva Hrvatska tiskara bila je Kosinjska tiskara. Nakon nje, otvorene su još dvije tiskare koje su se nalazile u Senju i Rijeci. Prve hrvatske novine zvale su se *Ephemerides Zagrebienses*, čiji je urednik i pisac bio Baltazar Krčelić. Vijesti u tim novinama pisane su na latinskom jeziku, a 1771. godine su počele izlaziti. Jednu od njihovih naslovnica je moguće vidjeti na slici 1.

Slika 1. Prve hrvatske novine

Izvor: Preuzeto u cijelosti (Večernji.hr (2022). URL: <https://www.vecernji.hr/zagreb/u-gradskoj-knjiznici-otvara-se-izlozba-zagrebacki-tiskar-antun-jandera-1539419> [pristup: 23.09.2022.]

Na slici 1 se vidi da su novine pisane na latinskom jeziku. Elezović (1192: 166) navodi da je Ljudevit Gaj 1835. godine u Zagrebu pokrenuo prvi hrvatski list naziva *Novine Horvatzke*, čije su vijesti bile na tadašnjem hrvatskom jeziku koje se nalaze na slici 2.

NOVINE HORVATZKE.

TECHAJ I.

Dana 6. Proszincea 1835.

BROJ 1.

Je Zagreba. Dan 30. meszeczca Grudna 1834 zaradi obcinzke y nenavadne radozti, z kojum nam je oszvenul, oszebjnoga zpomienka je vreden. Y zato z izpiszom veszela nashega Horvatzke Novine radovoljno zapochimilyemo. Ov najpre dan Nyih Excellenczia Gozpodin *Alexander Algorich*, Biskup Zagrebecki y Kraljevzki Chazti Bankze Nameztnik szvetechno obszlušaval je petdeszeto leto mashnictva szvojege. K ovoj szvetechnozti vre podvecher dana 29. ob 6 vuri najpervich z velikem zvonom vu ztolnoj czirkvi, y zatem ze zkupzvonenyem po vszeh czirkvah znamenye je dano; izti vecher kaszneshe szledela je pri Nyih Excellenczii Gozpodinu Biskupu musika pred gradom po bandi ovde lesechege domorodnoga Regimenta *B. Hadosherich* zpelyana. — Dan pako szvetechnozti ob 10 vuri vszi zvoni varasha vjavili sze jeszu, y vesz *Clerus* z Gozpodini Kanoniki ishel je pred Nyih Excellencziju, kojega z prosheczium vu czirkvu dopelyashe; vugodno szada oglašzi sze periput novi velike ezene czevnik ili orgule, y onda z musikum ovdeszhenyega zkladnoglasznozti drustva pocheła sze je masha z popevkum: „*Hodi duk szreť!*“ i.t.d. Pri ovoj meshi bila je vnosina obodvojege zpola, vszakoga ztalisha y reda nazochna, koju je velichanztvo *Novomashnoga* Paztira vu prahu poniznozti pred Vszamoguchem zkrushenoga vu zasganu pobosnozti postavilo, y na lyubav proti milozlvinomu ovomu domovine Zaveťniku gemilo, koteru vre prez toga gorucha lyubav josh bolyo ochitovala sze je, da ovdeszhenyega Szl. Kaptoloma *G. Kanoniki*, za iztinzko szvoje y szerecheno nagnenye izkazati, na vszu pri oltaru dvorbu do zadnyega noshenya szvechnyakov y kadilnicez Nyih Excellencziji Preizvishenomu Gozpodinu *Novomashniku* milovoljno alduvali sze jeszu; koja oszebjna pelda vnogem zaizto lyubavi szuzu z oka je zvabila. Kad bi sze zadnyich me-

sha med szlosnem puczanyem vojakov Cz. Kr. Divizie Regimenta gorerechenoga, ter Szlob. Kr. Varasha y Kaptoloma z velikum paradum na Kaptolomzkom piazu postavlyeneh Purgarov, y med germenyem musarov z popevkum: „*Tebe Bose hvalimo!*“ dokonchala: Preizvisheni Gozpodin Biskup, kakkoder došhavshi, tak y odiduchi blagoszlov delil, y med *Clerom* vu redu z jedne y z druge ztrani ztojechem od vszeh redov y ztalishav Gozpodu zprevodyen vu grad poverul sze je, obraduvan z veszelem pozdravlyenem vszege puka, koj Nyemu z jezero glaszmi: „*Bog siri!*“ nepreztanecze vikal je.

Ob dveh vurah popoldan veliki y gradu dersani szu bili ztoli vu treh palacah, pri kojoj priliki, poklamkak *G. Kanonik Josef Schrot* doleszledeche vugodno govorenje na Nyih Excellencziju y oztalne zvislene Gozie bi bil zrekel, Preizvisheni Gozpodin Biskup od szvoje ztrani lyublyeno sze zahvalechi, najpredi Nyih Velichanztvu Szvetlomu Czeszaru y Kralyu, zatem Szveloj Czeszariezii, mladomu Kralyu y vszemu najszisheshemu Avstrianzkomu Rodu preszlavnu zdravicezu je napisil, koju vszi szlosao z nepretergnyenem: *Vivat* potverdishe, doklam proti Otczu y Lavaveczu lyubavi puna szereczu vu popevku „*Bose sivi Franju Czara!*“ bi sze bila zlejala.

Zatem zdraviceza pila sze je za Nyih Excellencziju Gozpodina Biskupa, da Mu Ottez nebezki josche vnoga leta za obcinzko dobro y na haszen szvete vere vu naruchaju Horvatov presveti dopuzti. — Potlam napitnicez y zdraviceze za nazochne y nenazochne domovine chovare, branitelye y vsze zadnyich verne domoroceze poleg ztarohorvatzko- ga obichaja: „*Bog siri!*“ zpite y po naski zpevane szu bile.

Navecher bil je gornyi y dolnyi varash po dobrovolynozti ztanovnikov na znamenye prestimavanya te szvetechnozti povszud razzszvechen.

Slika 2. Horvatzke novine

Izvor: Preuzeto u cijelosti (NN.hr (n.d.). URL: <https://www.nn.hr/hr/o-nama/iz-povijesti/> [pristup: 14.09.2022.]

Na slici 2 nalazi se prvi broj prvih hrvatskih novina na hrvatskom jeziku. Prema Najbar–Agičić (2015: 281), prva hrvatska novinarska škola otvorena je tijekom 20. stoljeća u Zagrebu i imala je jednogodišnji program. Ona nije dugo trajala i jako brzo je doživjela zatvaranje, a jedan od razloga je bio taj što su polaznici imali nejednake ili nedovoljne kvalifikacije. Najbar–Agičić (2015: 289) iznosi činjenicu da je unatoč propadanju bila dobra podloga za otvaranje budućih novinarskih škola. Na temelju nje je osnovana Viša novinarska škola koja je počela raditi već sljedeće akademske godine. U ovu školu, upisalo se duplo više polaznika koji su morali imati završenu gimnaziju ili klasičnu gimnaziju kao i položen ispit zrelosti. Tijekom drugog semestra studenti su

pokrenuli mjesečni list koji se zvao Mladi novinar na kojemu su studenti stjecali mnogo praktičnih znanja. Ni ova škola nije dugo potrajala i 1952. godine se ukida iz neobjašnjivih razloga. Upisano je 53 studenta, a 34 studenta su diplomirala. Nakon zatvaranja ove škole, otvara se jednogodišnja interna Vjesnikova škola 1963. godine. Tijekom osamdesetih godina prošlog stoljeća, dolazi do otvaranja formalnog studija novinarstva na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu.

Prema Peruško (2011: n.p.) Sabor je usvojio zakon 07.07.1990. kojim je utemeljena Hrvatska novinska agencija Hina, a 17.08.1990. je objavljena prva agencijska informacija.

Osim Hine u Hrvatskoj je postojalo još nekoliko novinskih agencija. Jedna od njih je IKA koja je prikupljala informacije o crkvenom i vjerskom životu. Stina je ima sjedište u Splitu i bila je nezavisna novinska agencija.

Sve što je prethodno navedeno utjecalo je na novinarstvo i novinarsku struku no s pojavom radija, televizije i interneta je ono što je još više utjecalo na novinarstvo. Zbog navedenih medija vijesti se više ne moraju plaćati i tradicionalni mediji su se našli u financijskim problemima. Iz tog razloga ovakvi mediji su morali promijeniti svoj pristup jer u suprotnom ne bi opstali. Navedene promjene su navedene u slijedećim poglavljima.

2.1 NOVINARSTVO U DOMOVINSKOM RATU

Mučalo (1999: 121) ističe da su se novinari tijekom rata borili sa napadima, batinanjima, uhićenima, ubojstvima, a izvještaje su morali cenzurirati. Tijekom rata je teško utvrditi koliko je novinara, fotoreportera i snimatelja stvarno stradalo. U 1990 – oj godini IFJ je objavio Priručnik za ratne izvjestitelje iz kojeg se izdvaja slijedeće:

- Niti jedna reportaža nije važnija od života novinara,
- Potrebno je se udaljiti ukoliko se novinaru prijete,
- Potrebno je izbjegavati pristranost jer novinar nije sudionik,
- Na javnim mjestima se ne bi trebale praviti bilješke ukoliko netko gleda novinara,
- Mikrofon i bilježnica se ne smiju izvlačiti bez dozvole,
- Nije potrebno pokazivati veliki interes za vojnom opremom,
- Mape vojnih ustanova ili pozicija se ne bi trebale skicirati nego je potrebno pamtiti detalje,
- Reportaže je potrebno raditi u blizini vlasti i medicinske pomoći jer su u protivnom novinari izloženi većem riziku,

- Neodgovorni čin ili neprovjerene informacije novinare izlažu opasnosti. Ne same novinare nego i njihove kolege.

Bez obzira na Savezničku snagu i svakodnevne borbene akcije Savezna republika Jugoslavija nije objavila ni jedan dokument u kojemu se objašnjavaju prava, dužnosti i obveze novinara tijekom domovinskog rata. Usprkos ovom novinarski posao nije bio slobodan. U SRJ – u se ratna cenzura oslonila na tri elementa, a to su:

- Zakon o javnom informiranju,
- proglašenje ratnog stanja,
- Vojni press centar.

Labaš i Barčot (2013: 181) u svojem radu iznose činjenicu da se unatoč ratnim zbivanjima u Hrvatskoj do kraja 1991. godine u Hrvatskoj nije uvela cenzura niti su postojale upute ili prijedlozi o izvještavanjima o ratnim zbivanjima. Brojni novinari iz inozemstva puni iskustva su pristizali u Hrvatsku, a domaći nisu imali nikakvo iskustvo izvještavanja o ratnim zbivanjima. Nije bilo jednostavno, a ni lagano izvještavati o ratnim svakodnevicama u vlastitoj zemlji. Brojni tekstovi domaćih novinara analizirani su i iz njih se vidi da nisu bili spremni na ovakvu vrstu izvještavanja. Višnja Kemenski, koja je bila novinarka na HRT-u, izvještavala je iz Vukovara. Ona izjavljuje da su teren pokrivali mladi ljudi bez iskustva. Novinari Zagrebačke panorame postali su ratni reporteri preko noći. U tim situacijama, morali su prepoznavati vrstu oružja umjesto vrste smeća. Osim prepoznavanja ratnog sadržaja, novinari su imali problem i sa novinarskim boravkom na bojišnicama. Na područjima koja su bila zahvaćena ratom, dolazili su na način kao da su došli u područja u kojima su do sada izvještavali. Novinari su bili svjesni da na ovaj način mogu lako poginuti, no bez obzira na to, ovakva izvještavanja bila su privlačna. Na slici 3 može se vidjeti jedna od naslovnica domaćih novina u Domovinskom ratu.

Slika 3. Naslovnica Slobodne Dalmacije tijekom 1991. godine

Izvor: Preuzeto u cijelosti (Braniteljski.hr (2019). URL: <https://branieljski.hr/krvavi-uskrs-1991/> [pristup: 14.09.2022.]

Tijekom 1991. godine, bilo je preko 700 stranih novinara koji su boravili na području Hrvatske i vrlo su se loše snalazili u ratnim uvjetima. Strani novinari, također su imali problema sa jezičnom barijerom i nisi bili upoznati s okolnostima zbog kojih je došlo do rata pa su ga okarakterizirali građanskim ratom. Sve navedeno, imalo je za posljedicu to da su službe bile neorganizirane za informiranje. Još jedna od posljedica je i to da nije postojala središnja informativna služba za inozemne novinare. Tijekom Domovinskog rata, strani su novinski izvjestitelji bili na strani Hrvatske i Hrvatsku su smatrali žrtvom velikosrpske agresije. Novinari nisu bili baš poželjni pa se u njih direktno pucalo. Do listopada 1991 godine, ubijeno je 14 novinara u Hrvatskoj. Ranjenih i zlostavljanih domaćih i stranih novinara je bilo oko 170. Iz tog razloga je hrvatska vlast donijela Uredbu o informativnoj djelatnosti za vrijeme ratnog stanja 3. listopada, 1991. godine. Ovu uredbu

je donio predsjednik dr. Franjo Tuđman, na prijedlog HR Vlade. To je prvi službeni dokument u kojemu su donesena pravila o novinarskom radu. Novinarska djelatnost imala je posebne dozvole o izvještavanju s ratnih područja. Dozvolu su davala zapovjedništva koja su se nalazila na tim područjima. Dozvolama je bilo zabranjivano raspačavati tisak, emitirati radijske i TV priloge te prikazivati filmove na kojima su objavljeni dokumenti ili podaci oružanih snaga RH. Također je bilo zabranjeno objavljivati vojne tajne, informacije koje su štetne za obranu zemlje itd. Uredbom je određena cenzura kod rada inozemnih novinara. Ona nikada nije iskorištena protiv inozemnih novinara, no javnost je imala negativnu reakciju na nju. Uredbom se nastojalo spriječiti nepoželjne kritike i protoke informacija s kojima se upozoravalo na problematično stanje rata s hrvatske strane. Ostali propisi i upute koji su doneseni bile su Upute za novinare koje je donijelo Ministarstvo informiranja RH u studenom 1991. godine. U ovoj uputi je navedeno da novinari koji su izvještavali s terena moraju imati akreditaciju koju je davalo Ministarstvo informiranja. Akreditaciju su morali imati svi novinari, osim onih koji su bili iz lokalnih medija koji su se nalazili na tom području. Za rad na terenu, novinari su morali imati dozvole od zapovjedništva područja da bi obilazili pojedina područja. Obilasci su mogli biti uvjetovani pratnjom osoba iz službe informiranja pri zapovjedništvu. U uputi se također moglo naći koji se podatci ne smiju prikupljati ni objavljivati.

Oni su bili:

- brojčano stanje i organizacija vojnih snaga,
- položaj vojnih postrojbi,
- naoružanje te količina streljiva,
- planovi ratnih operacija
- kretanje vojnih transporta te opskrba istih.

Tijekom Domovinskog rata, hrvatsko novinarstvo tapkalo je u mraku. Hrvatsko novinarstvo je bilo prisiljeno razvijati se u hodu uz okolnost koja nije bila baš jednostavna, a to je rat. Ratni izvještaji bili su ovisni o spretnosti i sposobnosti novinara koji su dolazili do informacija i podataka. Za Domovinski rat nitko nije bio dovoljno pripremljen, a naročito ne novinari koji su bili odgovorni za to što će prenijeti publici. U samom početku, novinari nisu imali posebne službe i izvore iz kojih bi izvlačili informacije. Ukoliko bi i imali, bilo je posve neorganizirano i poluslužbeno. Veliki doprinos u ratnom izvještavanju dao je Vukovarski radio i Vukovarske novine i njihovi novinari. Neki od novinara su Siniša Glavašević, Josip Estereicher, Alemka Mirković, Vesna Vuković,

Branimir Polovina, Zdravko Šeremet, koji se zapravo smatraju herojima novina i radija. Ovi novinari su svakodnevno i u najnepovoljnijim uvjetima slali izvještaje o tome kakvo je stanje u Vukovaru i njegovoj okolini. Najpoznatija rečenica glavnog urednika Vukovarskog radija i ratnog izvjestitelja Siniše Glavaševića je „Vukovar neće pasti!“, slika 4.

Slika 4. Izvještavanje Siniše Glavaševića

Izvor: Preuzeto u cijelosti (Novi List (2021). URL: <https://www.novilist.hr/novosti/prije-30-godina-ubijen-je-sinisa-glavasevic-procitajte-emosivnu-poruku-njegova-sina-bojana/> [pristup: 14.09.2022.]

Na slici 4 vidi se Siniša Glavašević koji izvještava o ratnim zbivanjima u eteru. Jedina veza koja je povezivala vukovarski eter i ostatak Hrvatske na kraju su bili glasovi koji su se čuli iz samog etera. Sve ostale veze, neprijatelj je presjekao i grad je na kraju pao. Siniša Glavašević je nakon zauzimanja Vukovara 19.11.1991. godine, odveden iz vukovarske bolnice od kada mu se gubi svaki trag. Njegovo tijelo je ekshumirano iz masovne grobnice kada je identificiran. Pretpostavlja se da je ubijen onog dana kada je i odveden iz bolnice. On je imao najupečatljiviji i najvjerodostojniji glas koji je izvještavao o razorenom Vukovaru.

Labaš i Barčot (2013: 184) navode da srpska novinarka Žarka Radoja optužuje hrvatske medije da su za vrijeme opsade i pada Vukovara prikrivali stvarne činjenice i na taj način stanovništvu davali lažnu iluziju. Marko Thompson i Danko Plevnik također optužuju hrvatske medije da su izvještavali onako kako je to tražila vladajuća stranka, kao i da su lagali, prešućivali i namještali informacije kada su to vladajući tražili. Mirko Galić smatra da hrvatski mediji nisu lagali tijekom

svojih izvještaja jer je grad konstantno napadan, a stanovnici su branili vlastite živote, grad i zemlju. Stil pisanja nije bio najbolji jer su korištena imena koja su neprimjerena da bi se imenovao čitav narod koji se krivi za sve nevolje. Neki od neprimjerenih naslova i imenovanja su „Srbi“ opet napadaju, JNA je nazvana „srbokomunističkom okupacijskom armijom“, „perverzni Jugoslaveni“, Bošnjaci su nazvani „muhamedancima“, oni koji pripadali srpskoj nacionalnoj manjini se zvalo „srbijanerima“. Takvi tekstovi su se najviše našli u tiskovinama kao što je Hrvatsko slovo, Tomislav i Narod. Ovakvo novinarstvo naziva se huškačkim novinarstvom koje nije karakteriziralo sve hrvatske tiskovine u tadašnje vrijeme.

3. HRVATSKI MEDIJI

U Hrvatskoj ima nekoliko medija. Mediji u Hrvatskoj se mogu podijeliti na tiskane i elektroničke medije. Tiskani mediji mogu biti tjedne novine te druga izdanja koja mogu izlaziti u različitim razmacima (tjednici, mjesečnici). Naklada tih tiskanih izdanja može biti više od 500 primjeraka. Svi ovi navedeni mediji mogu imati utjecaj na društvo u cjelini no s dolaskom elektroničkih medija oni imaju još veći utjecaj na društvo. Elektroničkim medijima pripada televizija, radio te internetski portali. Kako se tehnologija razvijala tako su se informacije brže širile Mediji mogu imati dobar, a isto tako i loš utjecaj na društvo. Također loše utječu na djecu jer su djeca okružena sadržajem koji nije primjeren za njih.

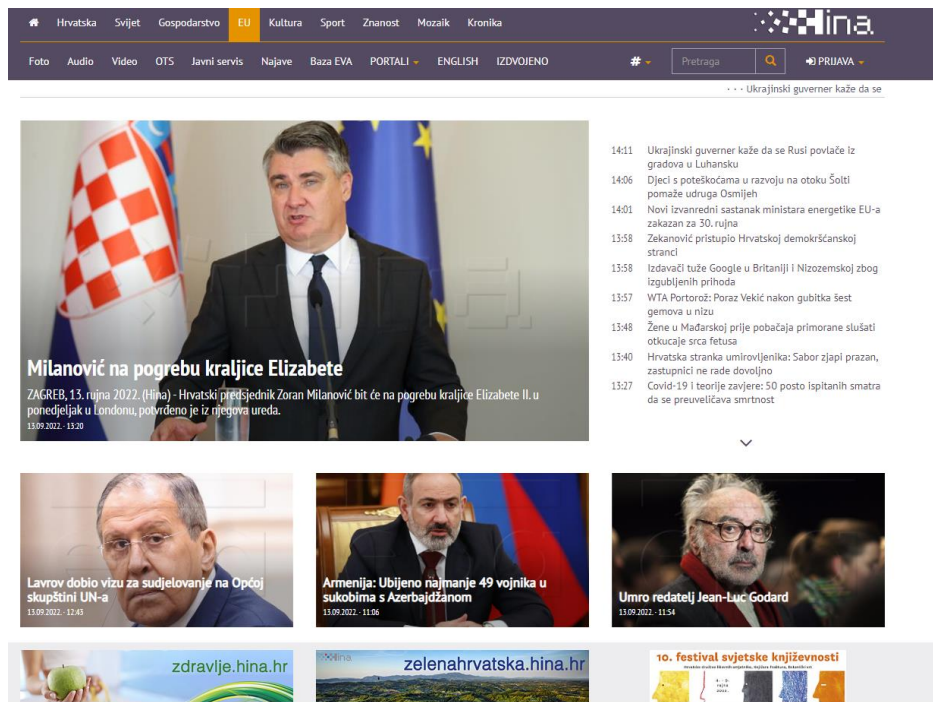
Hrvatske novinske agencije su HINA, IKA i STINA. U Hrvatskoj postoje nacionalne i regionalne dnevne novine. Nacionalne dnevne novine su 24 SATA, Večernji i Jutarnji list. Neke od regionalnih dnevnih novina su Glas Istre, Glas Slavonije, Novi list itd. Neki od tjednika su Nacional, Glas Koncila, Gloria itd. U Hrvatskoj ljudi mogu slušati neke od slijedećih radija: Otvoreni, Narodni, Radio Slavonija, Katolički radio itd. U slijedećim poglavljima će biti opisani neki od hrvatskih medija.

3.1 NOVINSKE AGENCIJE

Novinska agencija je informativna ustanova čiji kadar, vlastiti ili iznajmljeni, koja prikuplja informacije iz zemlje i svijeta. Taj sadržaj naplaćuje, a sadržajem se mogu koristiti domaći elektronički i tiskani mediji. Osim domaćih medija taj sadržaj mogu koristiti i strani mediji i korisnici. Novinari koji rade u agencijama bave se agencijskim novinarstvom. Kod agencijskog novinarstva najbitnije je imati pouzdan izvor informacija, a događaje je bitno opisivati na kratak način. Agencijski novinari su zapravo istraživači koji moraju otkrivati vijesti koje će se dalje koristiti putem različitih medija. Prva novinska agencija u Hrvatskoj bila je Hina, a nakon nje su osnovane IKA i STINA. Unutar HINE ima sedam različitih redakcija. One su unutrašnjopolitička, vanjskopolička, gospodarska, športska, engleski servis, fotografska agencija te redakcija dnevnih pregleda događaja. U sljedećim poglavljima će biti opisane novinske agencije u Hrvatskoj.

3.1.1 Hina

Hina s redovnim objavljivanjem Općeg servisa vijesti počinje 01.09.1990.. U prvim mjesecima Hinina postojanja objavljivale su se samo vijesti vezane za Hrvatsku, a sa objavljivanjem vijesti iz svijeta počinje kada je počela surađivati s AFP – om na početku 1991. godine. Hina pokreće i internetski portal 1993. godine, slika 5.

Slika 5. Internetski portal Hine

Izvor: Preuzeto u cijelosti (HINA (2021). URL: <https://www.hina.hr/> [pristup: 14.09.2022.]

Na slici 5 se nalazi izgled internetskog portala Hine danas. Katalenić (2015: 6) navodi kako je Hina pripremala 20 – ak općih i specijaliziranih servisa vijesti u kojima su se objavljivali oko 400 tekstova koji su imali više od 150 000 riječi na hrvatskom i engleskom jeziku. Imala je različite multimedijske usluge, foto i audio servis kao i elektroničku bazu podataka koja je imala oko 1,3 milijuna podataka. Ova novinska agencija broji 125 stalno zaposlenih, a od njih 125 je bilo 103 novinara i urednika. Hina je imala i vanjske suradnike koji su bili dopisnici iz zemlje i svijeta. Hina je bila kvalitetna novinska agencija iz razloga što su njeni novinari koristili druge provjerene tekstove koji su se njima koristili kao izvorom ili su na temelju tih tekstova pisali vlastite vijesti, priloge, kompilacije i slično.

3.1.2 Ika

Kovačić (2013: 7) u svojoj knjizi *Agencijsko novinarstvo* navodi da je „Informativnu katoličku agenciju (IKA) ustanovila Hrvatska biskupska konferencija 22. travnja 1993. godine.” S redovitim radom započinje 01.11. 1993. godine, a prvu vijest objavljuje 10.11. iste godine. Agencija je prikupljala informacije te ih prosljeđivala domaćim medijima, crkvenim i društvenim listovima i publikacijama. IKA je imala ugovore s vodećim katoličkim agencijama s kojima je razmjenjivala vijesti. Korisnice IKE također su na raspolaganju imale i tjedni bilten, kao i fotoservis. Do sada je IKA objavila nekoliko kraćih crkvenih dokumenata. Jedan od njih je Pismo obiteljima pape Ivana Pavla II. 1994. godine. IKA također prevodi Papine nagovore, uz molitvu Anđelova pozdravljena nedjeljom, HBK-ove dokumente, kraće dokumente crkvenog učiteljstva koji su objavljeni u tjednom biltenu te na internetskim stranicama IKE.

3.1.3 Stina

Kovačić (2013: 7) je opisao i Stinu. Ona je imala 50-ak djelatnika i suradnika koji su stvarali obrazovne te informativne servise, kao i foto i audio usluge. Surađivala je sa stotinjak medija koji su se nalazili na području Hrvatske, BiH, Slovenije, Makedonije, Srbije itd. Na institutu ima više projekata koji služe za medijsku promidžbu i civilnu edukaciju da bi se zaštitila manjinska prava te za jačanje međuetničkih tolerancija i proučavanje uloge lokalnih medija da bi se jačala lokalna demokracija i razvilo građansko društvo. Jedan od većih projekata je MEDIANet. Tijekom ovog projekta ostvareno je partnerstvo s ZaMirNet i zagrebačkim Fakultetom političkih znanosti. Rad ove agencije podupiru međunarodne institucije i zaklade Europske komisije, različitim financijskim donacijama.

3.2 HRVATSKE DNEVNE NOVINE

U Hrvatskoj postoje deseci dnevnih novina. Postoje nacionalne dnevne novine te regionalne novine, a u tablici 1 će biti detaljno nabrojane sve novine, a nakon tablice slijede poglavlja u kojima se opisuju neki od najznačajnijih dnevnih novina.

Tablica 1. Podjela hrvatskih dnevnih novina

Nacionalne dnevne novine	24 sata Večernji list Jutarnji list
Regionalne dnevne novine	Glas Istre Glas Slavonije Novi list Slobodna Dalmacija La Voce del Popolo Sportske novosti Sport Poslovni dnevnik Metro express Zadarski list

Izvor: Izrada autorice

3.2.1 Nacionalne dnevne novine

Obilježja nacionalnih dnevnih novina su da izlaze svakodnevno pri čemu ih dijelimo na jutarnje i večernje. Jutarnje dnevne novine se smatraju kvalitetnijima jer se njihov sadržaj zasniva na obavještavanju, analizi i komentaru. Večernje dnevne novine su s druge strane zanimljivije jer donose kraće informacije sa mnogo ilustracija. Dnevne novine izlaze u velikom broju izdanja, sa različitim brojem stranica. U Hrvatskoj su neke od najpoznatijih dnevnih novina: 24 sata, Jutarnji list i Večernji list.

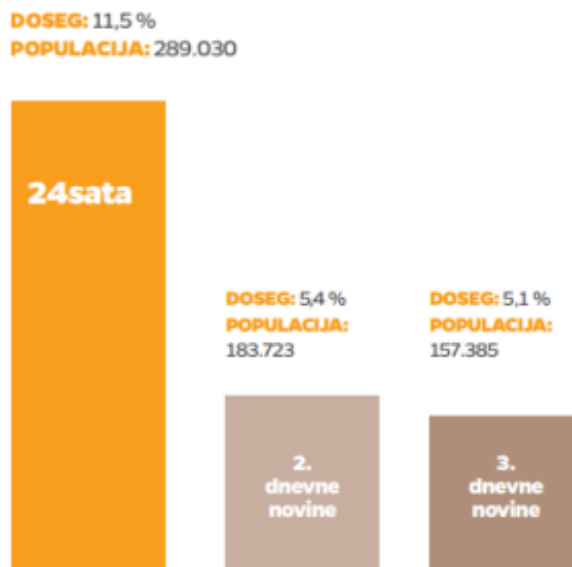
3.2.1.1 24 sata

Pavičić (20: 28) u svom diplomskom radu navodi da je tvrtka 24 sata d.o.o. osnovana potkraj 2004. godine. Kada se pojavila, imala je potpuno novi koncept koji je bio osvježavajući brojnoj publici koju je privukao u vrlo kratkom roku. Ovaj brend može se naći na gotovo svim platformama, kao što je print, web, mobile, social i video te su okupljene sve dobne i interesne skupine. Ovaj brend od 2007. godine ima i svoj slogan „To je to što me zanima!”, po kojemu je ostao prepoznatljiv. Ovom sintagmom najbolje je predočena najveća sadržajna prednost brenda s kojom se čitatelje usmjerava na direktnu i razumljivu komunikaciju informacija. Ova medijska kuća najveća je i najnagrađivanija, ima 11 brendova. Svaki od brendova ima ciljanu publiku.

Neki od njih su:

- 24sata,
- miss7,
- missZDRAVA,
- missMAMA,
- missGASTRO,
- JoomBoos,
- BlogBuster itd.

Na policama ove medijske kuće može se naći preko 80 globalnih i europskih priznanja. Među svim priznanjima, ističe se priznanje za native studio 24 sata što je ga ujedno čini i najnagrađivanijim native studijem na svijetu. Ova medijska kuća bila je nagrađivana i za najbolje naslovnice te projekte koji su prepoznati na svjetskoj razini. Jedan od tih projekata je „Bolje obrazovanje, bolja Hrvatska”. Taj projekt nagradilo je vodeće globalno udruženje news medija INMA. Projekte nagrađuju i druge institucije, kao što su Digiday, NativeAdvertising Institut, WAN-IFRA, ICERTIAS, Effie. Prvi broj 24 sata tiskanih dnevnih novina izašao je 02.03.2005. godine i tada je imao pristupačniju cijenu, manji format, zanimljiviji vizualni izgled i inovativni pristup temama u odnosu na konkurenciju. U početku, 24 sata najviše se usmjeravao na mlađu populaciju. U prvoj godini rada, ove novine bile su najčitanije dnevne novine, a sljedeće godine najprodavanije, grafikon 1.

Grafikon 1. Prosječan dnevni doseg novina 24sata
 Izvor: Preuzeto u cijelosti (24 sata.hr (2022)). URL:
https://showcase.24sata.hr/cjenik2020/cjenik_2020.pdf [pristup: 14.09.2022.]

Novine 24 sata nastavile su biti najčitanije do danas, što se može vidjeti na grafikonu 1. Osim tiskanih dnevnih novina, u medijskoj kući 24 sata postoje print izdanja, kao što su magazin Express, lifestyle magazin miss7, magazin za mlade JoomBoosVideostar, koji je ujedno i najčitaniji, astrološki i ezoterijski mjesečnik Astral, magazin Auto start.

3.2.1.2 Večernji list

Večernji list su nacionalne dnevne novine, a nadimak im je Večernjak. Počele su izlaziti 30. lipnja 1959. godine, a vlasnik je tvrtka Večernji list. Naklada Večernjeg lista danas ima između 30 000 i 40 000 primjeraka koji se dnevno prodaju. Izdanja Večernjeg lista koja izlaze vikendom, razlikuju se od onih koji izlaze tijekom tjedna. Nešto su većeg formata i imaju drugačiju grafičku obradu. Tijekom vikenda, objavljuju se ekskluzivnije reportaže, istraživačke serijale, velike životne ispovijesti, kolumne. Mogu se naći i dubinske analize, pri čemu se naglasak stavlja na kvalitetu fotografije i infografiku. Otkad je Večernji uveo ovakvo vikend izdanje, prodaja mu je narasla za 30-ak posto. Teme koje obrađuje Večernji list su teme politike, no u njegovoj rubrici se mogu naći i teme sporta i showbizza, ali u nešto manjoj količini. Osim Večernjeg lista, Večernji list izdaje i dnevne novine Poslovni dnevnik. Osim tiskanog izdanja, Večernji list ima i internetsku stranicu,

tj. portal. Rezultat istraživanja koji je proveo Gemius je da je Večernjakov portal na drugom mjestu po čitanosti. Večernji list također organizira i različite događaje, a neki od njih su "Večernjakova ruža", "Hrvatske pameti Hrvatskoj", "Večernjakova turistička patrola" itd. Glavni urednik Večernjakovog lista je Dražen Klarić, a vlasnik je Styria Media Group AG Večernji.hr (2022) <https://www.vecernji.hr/> [pristup: 23.09.2022.].

3.2.1.3 Jutarnji list

Jutarnji list su hrvatske dnevne novine koje počinju izlaziti 6. travnja 1998. godine. Po nakladi su u Hrvatskoj treće i ona iznosi 25 000 primjeraka. Jutarnji list ima probleme s poslovnim modelom otkad su se pojavili društveni mediji, medijski portali te oglašavanje preko Interneta. Mnoge novinske kuće nude besplatan sadržaj na Internetu i čitatelji iskorištavaju taj besplatan sadržaj i nemaju praksu kupovati tiskana izdanja novina. Jutarnji listi ima dva izdanja. Posebno izdanje izlazi samo nedjeljom, a ostalim danima je klasično. Rubrike koje se mogu naći u Jutarnjem listu su rubrike iz svijeta, Hrvatske, Zagreba, crne kronike, znanosti, kulture te spektakli. Na internetskoj stranici Jutarnjeg lista moguće je naći više rubrika. Neki od kolumnista Jutarnjeg lista su Gojko Drljača, Miljenko Jergović, Ante Tomić. Jutarnji list je u nekoliko navrata optužen da iznosi neistinitost u svojim tekstovima. Jedan od takvih tekstova je da su imali lažne intervju s Ivom Sanaderom. Također su prekršili izbornu šutnju kada su se održavali izbori za Europski parlament 2013. godine, a naslov je bio „Ovo je 12 veličanstvenih za Europski parlament - Ako ne bude iznenađenja, oni će nas zastupati.“ (Jutarnji list (2022). URL: <https://www.jutarnji.hr/> [pristup: 23.09.2022.]).

3.2.2 Regionalne dnevne novine

U Hrvatskoj za svaku regiju postoje dnevne novine kako bi ljudi iz svake pojedine regije bolje znali bolje informacije o svojoj regiji. U nacionalnim novinama se nalaze informacije na razini cijele Hrvatske i ne mogu obuhvatiti toliku količinu informacija pa iz tog razloga postoje regionalne dnevne novine. Regionalne dnevne novine se bave različitim temama kao što su političke, društvene itd. Ove novine izlaze svaki radni dan. Neke od regionalnih dnevnih novina koje će biti opisane u slijedećim poglavljima su Glas Istre, Glas Slavonije i Novi List.

3.2.2.1 Glas istre

Rilak – Urošević (2017: 14) navodi da je Glas Istre regionalni nezavisni dnevni list, slika 6. Pokrenut je kao glasilo Narodnooslobodilačke fronte za Istru u srpnju 1943. godine. Prvi broj ovog dnevnog lista je tiskan u Crikvenici kao antifašističko glasilo. Prvobitno su ove novine izlazile na mjesečnoj, tjednoj i dvotjednoj bazi, a od 1969. godine počinju izlaziti svakog dana. Godine 1989. je Glas Istre počeo izlaziti i nedjeljom. Na području Istre ove dnevne novine su najprodavaniji i glavni tiskani izvor danas.

Slika 6. Glas Istre

Izvor: Preuzeto u cijelosti (Glas Istre.hr (2020). URL: <https://www.glasistre.hr/istra/po-cemu-cemo-je-pamtiti-naslovnice-glasa-istre-koje-su-obiljezile-2019-godinu-614097> [pristup: 14.09.2022.]

Na slici 6 se nalazi naslovnica Glasa Istre od 1. veljače 2019. godine. Najveća pažnja u novinama je posvećena mjesnim kronikama i prate se gotovo sva zbivanja koja se događaju na Poluotoku. Osim što se bavi tematikom mjesnih kronika, bavi se i temama kao što su sport, kultura te mozaična i druga zbivanja. Tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća, Glas Istre imao je bitnu ulogu jer je bio jedan od rijetkih nezavisnih dnevnih listova na području samostalne Hrvatske. Također,

suraduje sa lokalnim tiskanim novinama kao što su Novi List, Zadarski list, Glas Slavonije da bi opstao na tržištu. Posljednjih godina izašlo je oko 22 000 primjeraka. U Puli je sjedište Glasa Istre, a primjerci novina prodaju se u Rijeci, Hrvatskom primorju, Zagrebu te Trstu. Vlasnik je Albert Faggian, a glavni urednik je Ranko Borovečki.

3.2.2.2 Glas Slavonije

Rilak – Urošević (2017: 15) u diplomskom radu navodi da je Glas Slavonije regionalni dnevni list koji izlazi u Osijeku na tjednoj bazi, slika 7. Nedjelja i blagdani su isključeni. Prvi broj izlazi 1943. godine kada je zapadni dio Slavonije bio privremeno oslobođen. U to vrijeme je izlazio kao Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte Slavonije, a urednici su bili Zorka Golub, Zdenka Has, Ivo Sarajčić i Nada Valentić. List su pokrenuli članovi Oblasnog komiteta KPH za Slavoniju, a članovi su bili Dušan Čalić i Zvonko Brkić. Na području Istočne Slavonije koji je slabije razvijen, ovo je dnevni list koji ima najveću nakladu i prosječno izlazi 9 303 primjeraka. Tri četvrtine udjela u vlasništvu ima menadžment Glasa Slavonije d.d., a glavni urednik za tiskana izdanja je Bojan Divjak.

Na slici 7 se može vidjeti naslovnica Glasa Slavonije.

Slika 7. Glas Slavonije

Izvor: Preuzeto u cijelosti (Pressreader.com (2020). URL: <https://www.pressreader.com/croatia/glas-slavonije-9yvl> [pristup: 14.09.2022.]

3.2.2.3 Novi list

Novi list su riječke dnevne novine koji izlaze svakog dana, osim blagdanima. Prvi broj ovih novina izašao je 1900. godine i zvao se Novi list. Tada ga je pokrenuo Frano Stupilo. Kasnije je Novi list dobio novo ime i zvao se Riječki Novi list. Ovaj list ugašen je 1915. godine, a 1923. godine je Nikola Polić pokrenuo Primorski Novi list. Nakon godinu dana, ovaj list je dobio zabranu za rad. Datuma 01.03.1947. godine, ponovo počinje izlaziti Riječki list, a 1954. godine ove su novine dobile sadašnje ime. Novi list nalazi se u vlasništvu JOJ Media Group a.s., a glavni urednik je Ivica Tomić. U prosjeku izađe oko 30 560 primjeraka na području Rijeke i njene okolice (Novi list).

3.3 HRVATSKI TJEDNICI

U Hrvatskoj također postoje i tjednici, a neki od njih su Glas koncila, Gloria, Globus, Lider, Makarska kronika, Nacional itd. U tablici 2 će se usporediti neki od popularnijih tjednika u Hrvatskoj prema različitim područjima.

Tablica 2. Podjela hrvatskih tjednika prema različitim područjima

Naziv	Tematika	Broj izdanih primjeraka do 23.09.	Cijena (kn)
Gloria	Ženska	1 446	14,40
Glas koncila	Vjerska	2 518	12
Nacional	Politička	1 274	16
7Dnevno	Politička	459	16
Hrvatski fokus	Politika, znanost i kultura	636	14
Katolički tjednik	Vjerska	38	12

Izvor: Izrada autorice

Prema tablici se može vidjeti koji su tjednici starijeg datuma, a koji su novijeg. Jedan od najstarijih hrvatskih tjednika je Glas Koncila, a najmlađi je Katolički tjednik koji ima tek 38 brojeva. Gloria

i Nacional su također stariji tjednici. Najčitaniji hrvatski tjednik za 2021. godinu je bio 7Dnevno iz čega se može vidjeti da hrvati preferiraju političke teme. Među ženskim časopisima se ističe Gloria koja kontinuirano izlazi od 2007. kada je bila najprodavanija tjednik u Hrvatskoj. Unatoč brojnim krizama u hrvatskom novinarstvu opstala je do danas kada se nalazi među najprodavanijim tjednicima u Hrvatskoj. Cijene svih navedenih tjednika su slične i ne variraju puno jedna od druge. Svatko tko više preferira tiskani oblik tjednika može si priuštiti jer su cijene pristupačne. Osim navedenih tjednika postoje i drugi tjednici. Jedan od njih je Novosti koji je namijenjen nacionalnom manjini Srba u Hrvatskoj. Neki tjednici su postali portali iz razloga što je potražnja za njima opala i postali su portali. Jedan od njih je Privredni vjesnik. Svi tjednici u tablici također imaju svoje portale jer su se morali prilagoditi tržištu.

3.3.1 Gloria

Jedan od hrvatskih tjednika je Gloria koji je namijenjen ženama, slika 8. Gloria je prvi put objavljena 8. veljače 1994. S nakladom od 130.000 primjeraka, 2007. Gloria je bila najprodavaniji tjednik u Hrvatskoj. Značajan dio časopisa prodaje se u Bosni i Hercegovini. Licencijsko izdanje časopisa izdaje Europapress Beograd, podružnica Europapress Holdinga, a časopis se prodaje u Srbiji, Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji i Republici Srpskoj. Fokus Glorije je praćenje međunarodnog jet seta, kao i događanja u hrvatskom visokom društvu. Kao i mnogi drugi ženski časopisi, Gloria ima rubrike o ljepoti, modnim trendovima te seksu i romantici. Jedna od stalnih kolumnistica časopisa bila je Žuži Jelinek (Službena stranica Gloria.hr).

Na slici 8 se vidi naslovnica Glorie od 22. srpnja 2022. godine.

Slika 8. Gloria

Izvor: Preuzeto u cijelosti (Gloria.hr (2022)). URL: <https://www.gloria.hr/gl/magazin> [pristup: 14.09.2022.]

3.3.2 Nacional

Nacional je prvi put objavljen 23. studenog 1995. godine, a osnivač je Ivo Pukanić koji je i danas vlasnik. Ivo Pukanić je hrvatski novinar i fotograf. Ovaj tjednik se bavi politikom. Od 1995. godine je izlazio do 2012. kada dolazi do prekida koji je trajao 2,5 godine. Ponovo izlazi 2014. godine i ima nakladu od 20 000 primjeraka. Tijekom vlade Tuđmana Nacional je bio kritičan u političkom smislu, a kasnije je postao komercijalniji. Glavni urednik Nacionala je Berislav Jelinić, a jedan od kolumnista je Drago Pilsel. Sjedište ovog tjednika se nalazi u Zagrebu. Osim tiskanog tjednika Nacional ima i internetsku stranicu te svoj radio (Nacional.hr (2022)). URL: <https://www.nacional.hr/> [pristup: 22.09.2022.]

3.3.3 Glas koncila

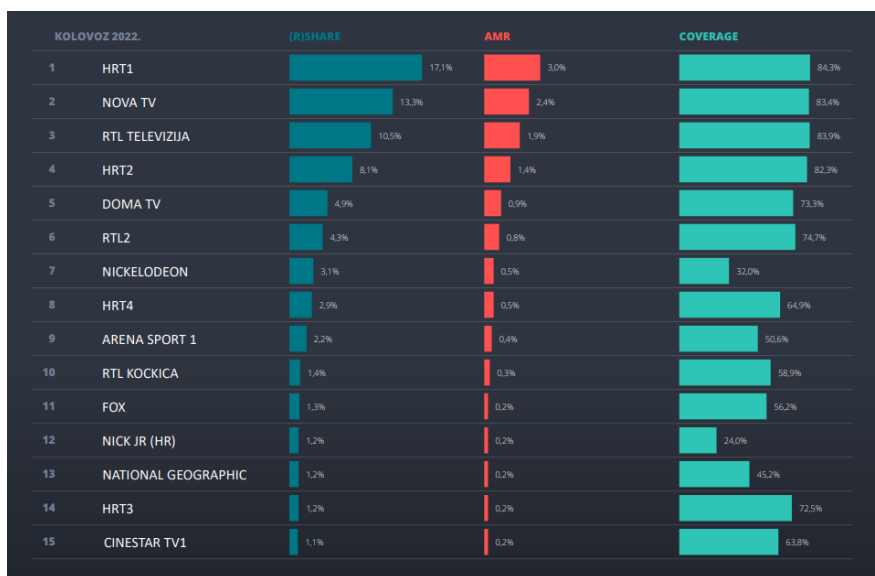
Glas Koncila počeo je izlaziti 4. listopada 1962., a o tome je donio odluku zagrebački nadbiskup Franjo Šepera. Prvo je bio bilten kojim se izvještavalo o događanjima Drugog vatikanskog koncila, a prvo ime mu je bilo Glas s Koncila. Kao tjednik izlazi 1985. godine, a do tada je bio dvotjednik. Tijekom Jugoslavije, između vlasti i Glasa Koncila, dolazilo je do sukoba. Tadašnji urednik često je bio osuđivan, a tjednik zaplijenjen. Trenutni glavni urednik je Branimir Stanić. Sjedište mu je u

Zagrebu i bavi se uglavnom katoličkim temama. Ovaj tjednik također ima i svoju internetski stranicu (Glas Koncila (2022)). URL: <https://www.glas-koncila.hr/> [pristup: 22.09.2022.]

3.4 TELEVIZIJA U HRVATSKOJ

Također, postoje i hrvatski mediji televizije. Probni program počeo je 15. svibnja 1956. Godine, kada se obilježila 30 godišnjica Radio Zagreba. Program se emitirao preko talijanske stanice RAI 1. Prvi prijenos uživo bio je na otvorenju Zagrebačkog velesajma 7. rujna 1976. godine. S eksperimentalnim programom krenulo se emitirati na Dan Republike 29. studenog 1956. godine, a prvi odašiljač postavljen je na hotel Tomislavov dom koji se nalazio na Sljemeni. Prvi hrvatski televizijski program bio je HRT. On pripada nacionalnoj televizijskoj postaji. Danas HRT ima 5 programa. Godine 2000. dolazi do pojave komercijalne televizije. Prvi takav televizijski program bio je Nova TV, a nakon nje se 2004. godine pojavljuje i RTL. Otkad su se pojavila ova dva televizijska programa, gledanost HRT počela je opadati. U Hrvatskoj također postoje zemaljski kanali koji imaju regionalnu pokrivenost. Neki od njih su Plava Vinkovačka, STV, Osječka televizija, SBTV, Jabuka TV, Mreža TV, Diadora TV, TV Jadran, DUTV, Libertas televizija. Zemaljski kanali koji imaju lokalnu pokrivenost u Hrvatskoj su Trend TV, Laudato TV, TV Šibenik i televizija Zapad. Svi navedeni programi mogu se gledati besplatno preko zemaljskih programa. Naplatna televizija se u Hrvatskoj emitira preko operatera, a najpoznatiji u Hrvatskoj su Hrvatski Telekom i A1 Hrvatska. Preko njih je moguće gledati sljedeće hrvatske programe: DokuTV, KinoTV, Cinestar TV, CineStar TV Premiere 1, CineStar TV Premiere 2, CineStar TV ActionandThriller, CineStar TV Fantasy, KlasikTV, M1 Film, M1 Gold, MG - MovieGeneration Arena Sport 1-6, PlanetSport 1-5, HNTV, Kreator TV, Fight Channel, RTL Living, RTL Passion, RTL Crime, Mini TV, Jugoton TV itd. Svatko u Hrvatskoj si može naći televizijski program za sebe. Za ljubitelje sporta postoje različiti programi, poput Arene Sport, Sportska TV, Planet sport TV, Eurosport, Sportski klub, Ginx, Fight Chanel itd. Na ovim programima mogu se gledati različiti sportovi. Neki od njih su nogomet, košarka, borilački sportovi, biciklizam itd. Postoje programi za ljubitelje glazbe pa su tako neki glazbeni programi CMC, Klape i tambure, DMC TV, Jugoton TV itd. (Wikiwand. URL: https://www.wikiwand.com/sh/Televizijske_stanice_u_Hrvatskoj [pristup: 22.09.2022.]

Agencija za elektroničke medije objavila je podatke o gledanosti televizije u Hrvatskoj. Istraživanje je provela tvrtka AdScanner, a uzorak je bio na 1 000 kućanstava. Tijekom nekoliko zadnjih mjeseci, Nova TV i HRT borili su se za prvo mjesto svaki mjesec, no u većini slučajeva Nova TV bila je na prvom mjestu. Na trećem mjestu, uvijek se nalazi RTL, a ostali programi su svakog mjeseca na drugom mjestu. Osim navedenih programa, na listi se nalazi još 15 televizijskih programa. Na slici ispod teksta može se vidjeti anketa provedena za mjesec kolovoz 2022. godine.

Grafikon 2. Najgledaniji televizijski kanali u Hrvatskoj

Izvor: Preuzeto u cijelosti (AEM. URL: <https://www.aem.hr/istrazivanje-gledanosti-televizije/> [pristup: 25.09.2022.]

U sljedećim poglavljima bit će opisani najgledaniji hrvatski programa te kakav sadržaj nude.

3.4.1 HRT

HRT je skraćenica za Hrvatsku radioteleviziju. Radio počinje odašiljati 15. svibnja 1926. godine, a televiziju 30 godina poslije, odnosno 7. rujna 1956. godine. HRT si je osigurala samostalno i neovisno funkcioniranje. Tijekom obavljanja svoje djelatnosti, HRT ne ovisi o političkim utjecajima i komercijalnim interesima. HRT također ima simfonijski, jazz itamburaški orkestar HRT-a te zbor HRT-a. S obzirom da se televizijski prostor liberalizirao u RH i da su osnovane komercijalne TV kuće, tako je HRT dobio konkurenciju. U to vrijeme je i izgubio koncesiju na treći tv program. HRT danas ima 5 televizijskih programa. Peti program namijenjen je svima

onima koji se ne nalaze u RH i međunarodnoj javnosti. Glavni ravnatelj je Renato Kunić koji je to postao 2021. godine. Poznate emisije koje HRT emitira su Plodovi zemlje, Dnevnik, TV kalendar, Lijepom našom... HRT također emitira i zabavne showove. Neki od njih su The Voice Hrvatska – glazbeni show, Juhuhu – dječji show (HRT. URL: <https://www.hrt.hr/> [pristup: 22.09.2022.]).

3.4.2 Nova TV

Nova TV počinje emitirati 28. svibnja 2000. godine, a vlasnik je grupacija United Media. Sjedište joj se nalazi u Zagrebu. Nova TV je također vlasnik televizija Doma TV i Mini TV. Mini TV je počeo s emitiranjem 2008. godine i namijenjen je djeci, a sadržaj je u potpunosti sinkroniziran. Doma TV je pokrenuta 2011. godine i ovo je specijalizirani zabavni program na kojemu je moguće gledati različite serije i emisije. Nova TV ima i tri emisije, a to su Dnevnik Nove TV, Provjereno i IN magazin. Dnevnik je informativna emisija koja se počela emitirati 2005. godine, kada je bila i najgledanija. U emisiji Provjereno, novinari se bave socijalnim i političkim problemima u Hrvatskoj. Provjereno se počelo emitirati 2007. godine. IN magazin je emisija koja se emitira svaki dan, a prati društveni lifestyle život. U domaćoj produkciji Nove TV su nastale sljedeće serije: Naša mala klinika, Najbolje godine, Larin izbor, Stella, Nad lipom 35, Zauvijek susjedi, itd. (Nova TV (2022). URL: <https://novatv.dnevnik.hr/> [pristup: 14.09.2022.]).

3.4.3 RTL

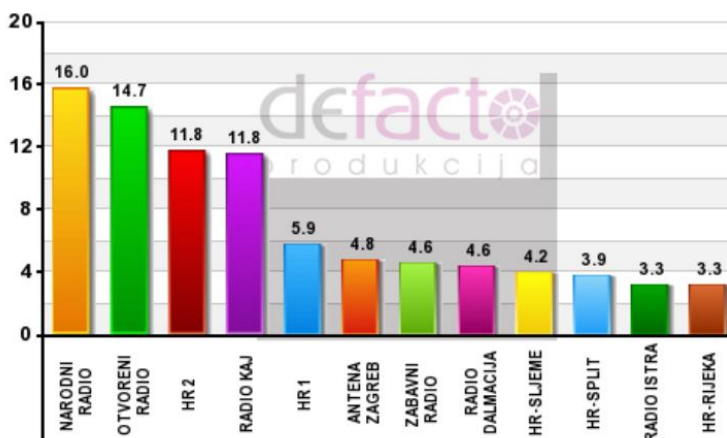
RTL je komercijalna televizija u Hrvatskoj koja počinje emitirati 30. travnja 2004. godine pa sve do danas. Nalazi se u vlasništvu RTL Hrvatska d.o.o., a sjedište se nalazi u Zagrebu. RTL svakodnevno na svom programu ima dnevne novine koje prikazuje u više termina. RTL vijesti se emitiraju svaki dan u 16:30 u trajanju od 15 minuta. Sljedeće vijesti, RTL Danas, središnje su vijesti koje se prikazuju u večernjem terminu, u trajanju od 90 minuta. Kasno navečer, RTL emitira RTL Direkt i on počinje u 22:15. U sklopu emisije RTL Danas, prikazuje se i RTL Vrijeme te RTL Direkt. RTL ima i zabavne emisije u svojem programu. Neki od njih su Srcolovka, Pobjedi Šolu, Žuta minuta... Uz zabavne emisije, emitira i mnogo show emisija koji su Vjeruj u ljubav, Dvornikovi, Fear Factor, Mijenjam ženu.... Od dramskih serija, izdvajaju se Zabranjena ljubav, Horvatovi, Tajne, Vatre ivanjske, Blago nama itd... RTL također ima i kulinarske emisije:

Jezičova juha, Večera za 5, Punom parom, 321 kuhaj. Osim glavnog RTL programa, RTL u vlasništvu ima i RTL 2, RTL Kockicu, RTL Living, RTL Passion, RTL Crime, RTL Adria i RTL Croatia World (RTL (2022). URL: <https://www.rtl.hr/> [pristup: 22.09.2022.]).

3.5 RADIO U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj postoji nekoliko radijskih postaja. Hrvatski radio ima 3 nacionalna, 8 regionalnih radijskih postaja te privatne radio postaje. Nacionalne radio postaje su Prvi, Drugi i Treći program Hrvatskog radija. U regionalne radio ubrajaju se Radio Dubrovnik, Knin, Osijek, Pula, Rijeka, Sljeme, Split i Zadar. Pripadne radio postaje su Hrvatski katolički radio, Narodni te Otvoreni radio. Osim spomenutih radio postaja, postoje i radio postaje na županijskoj i lokalnoj razini. Njih ima preko 100, a najpoznatije od njih su Antena Zagreb, Top Radio, Laganini FM, Extra FM, Enter Zagreb, Radio Banovina itd. Za svakog u Hrvatskoj postoji radijska postaja jer se na nabrojanim postajama može slušati različita vrsta glazbe. Vjerska glazba sluša se na Hrvatskom katoličkom radiju, a osim ovih pjesama mogu se slušati i domaće pjesme. Za ljubitelje strane glazbe Otvoreni radio, Antena Zagreb te Lagani FM su idealni. Osim ovoga, imaju i zabavne voditelje koji nastoje zabaviti sve one koji ih slušaju.

Prema analizi produkcije, De facto je proveo anketu o najslušanim radijima u Hrvatskoj. Radilo se o periodu posljednjeg kvartala 2021. godine. Na svojoj službenoj stranici objavili su rezultate za cijelu državu. Na slici ispod teksta mogu se vidjeti rezultati ankete.

Grafikon 3. Slušanost radija u Hrvatskoj za 2021. godinu

Izvor: Preuzeto u cijelosti (De facto produkcija (2022). URL: <https://www.de-facto.hr/> [pristup: 25.09.2022.]

Na grafikonu 3 se može vidjeti da su slušatelji najviše slušali Narodni radio. Nakon njega slijedi Otvoreni radio, HR2, Radio Kaj te HR 1. Od lokalnih radija slušatelji su slušali Radio Dalmaciju, HR Sljeme, HR Split itd.

3.6 BLOGOVI U HRVATSKOJ

U Hrvatskoj se danas može naći zaista puno blogova i gotovo svatko može pronaći nešto za sebe. Većinu blogova danas vode žene te su teme tih blogova lifestyle, kulinarstvo, moda, beauty. Teme blogova koji su namijenjeni muškoj skupini su sport, auto – moto itd. Tinejdžeri također mogu naći blog za sebe, pa se među blogovima za njih mogu naći teme o igricama i sl. Navedena raspodjela nije isključivo vezana za navedeni spol i dob, nego svatko može čitati ono što ga zanima, no najveći broj čitatelja na navedenim blogovima čini upravo ovu podjelu. Ženski blogovi koji se mogu naći u Hrvatskoj su Suzy Time, Ženski svijet, misusovo, tulumarka itd. Blogova je zaista puno, a ovo su neki od najpoznatijih. Najpopularniji „muški“ blogovi su Darkova Web kuharica, milan174 itd. Većina blogera u Hrvatskoj nemaju zarade od blogova te blogove smatraju svojim hobbijem. Neki od blogera surađuju sa brendovima koji se javljaju blogerima da bi ih oni reklamirali. Blogeri, uz svoje blogove, imaju svoje stranice na Facebooku i Instagramu da bi ostali zapaženi. (Netokracija (2016). URL: <https://www.netokracija.com/diablog-istrazivanje-blogovi-hrvatska-126943> [pristup: 25.09.2022.]).

4. PROMJENE U NOVINARSTVU

Kanižaj i Skoko (2010: 21) smatraju da je novinarstvo u Hrvatskoj, u posljednja 3 desetljeća, doživjelo mnoge promjene. To nije samo veći broj medija ili novih medijskih kanala, nego su to ozbiljne strukturne promjene. Ove promjene dogodile su se zbog procesa u novinarskih redakcijama, promjenama na tržištu, a ove promjene izravno utječu na medije jer se oslanjaju na oglašivačku industriju. Tržište u velikom dijelu financira novinarstvo i medije. Promjene su se dogodile i zbog obrazovnog sustava u kojemu danas imaju novi studiji novinarstva u privatnim novinarskim školama.

Kanižaj i Skoko (2010: 21) iznose činjenicu da novinari danas moraju raditi znatno više u odnosu na to koliko su prije radili. Od njih se traži da kreiraju sadržaj za nekoliko medija, kao što su sms obavijesti, vijesti na mrežnim stranicama, tekstovi za novine te video prilogi. Zabilježeno je da novinari dobivaju otkaze u nacionalnim medijima jer ne uspijevaju ispuniti navedeno. Sve se teže zadovoljavaju profesionalni i etički kriteriji koje novinari trebaju ispuniti, a oni su predstavnici struke te pridonose razvoju društva. Novinari danas imaju pristup velikom broju informaciju i izloženi su velikom vremenskom pritisku. Zbog ovog, postoji veliki postotak imitiranja te citiranja sadržaja drugih. Tijekom travnja 2008. godine, Đorđe Obradović i Dubravka Njirić su na stranici Jutarnjeg lista pronašli 61 plagijat. Kod nekih plagijata je toliko očito da su čitatelji sami potaknuti da pronađu izvorni prilog.

Kanižaj i Skoko (2010: 22) navode da je opadanje naklada tiskanih medija u kontinuiranom padu. Iz toga proizlazi da građani nisu zainteresirani za tiskane medije. Hrvatski mediji su se nalazili u krizi u pogledu profesionalizma i odgovornosti. Gavranović (2006: 4) ističe da je etička dimenzija zapostavljena ili u potpunosti izgubljena, a sloboda izražavanja se koristi kao zloupotreba medija. Nadalje, Kanižaj i Skoko (2010: 22) navode da se devedesetih godina u prošlom stoljeću u prvom i drugom desetljeću 21. stoljeća najviše koriste tabloidi, komercijalizacija, senzacionalnost, objavljuju se neistine i manipulira se činjenicama, ne pridržava se profesionalnih standarda, etičke norme su narušene, a vjerodostojnost je izgubljena. Vilović (2004: 4) navodi da je tabloidizacija najviše utjecala na izgled hrvatskih novina zbog siromaštva, ratnih okolnosti i skromnije obrazovne strukture stanovništva. Osim u Hrvatskoj, ovo se dogodilo i u ostalim zemljama koje su izašle iz socijalističkog sustava. S obzirom da je Hrvatska uvijek slijedila trendove razvijenijih zemalja, tako je slijedila i ovaj trend koji je utjecao na novine. Iz ovoga proizlazi da novine služe

istovremeno informiraju i zabavljanju publike koje je u Hrvatskoj našlo plodno plodno tlo. Skoko i Bajs (2007: 97) smatraju da su sve češće objave senzacionalističkih informacija umjesto onih informacija koje imaju puno stvarnih uporišta. Ono što prodaje novine su naslovi koji su postali konstrukcija koja nema stvarno uporište u tekstovima. Informacija koja se može naći na naslovnici obično iznosi samo pretpostavke. Sugovornicima koji sudjeluju u kreiranju sadržaja jako često se stavljaju riječi u usta koje obično nisu rekli ili su te riječi interpretirane na način da nisu ono što su sugovornici stvarno rekli. O ovome mogu posvjedočiti mnogi demantiji. Riječi drugih često su stavljene i u drugi kontekst i na temelju tog konteksta gradi se priča koja je već isplanirana. Zabilježena je i činjenica kada jedan hrvatski medij objavi neistinu, u vrlo kratkom roku ju objavljuju i drugi, bez provjere je li to istina ili laž. Na temelju te neistine donose se zaključci i komentari te ju uzimaju „zdravo za gotovo“.

Vilović (2004: n.p.) istražuje etičke prijepore koji se najčešće dešavaju u hrvatskim medijima te ih se dijeli u slijedeće skupine:

- izvještavanje neistine,
- anonimni izvori,
- prikazivanje samo jedne strane,
- narušavanje temeljnog prava čovjeka i društvenih manjina,
- propagandni tekst,
- loš ukus i opscenost ¹,
- nepodudaranje teksta i naslova.

Takvi mediji nemaju vjerodostojnost te je istraživanje potvrdilo početne teze da se dogodilo ozbiljno narušavanje profesionalnih kriterija novina. Prvih pet stranica novina prevladava tekst u kojima se može primijetiti dominantnost jednog izvora informacija. Proces koji su navedeni su razlog zašto je kvaliteta medijskog sadržaja i ugled profesije smanjen.

¹ bestidnost, prostačenje, sablažnjivost

5. PROBLEMI NOVINARSTVA U HRVATSKOJ

Malović (2006: 69) piše o tome da je novinarima danas najveći izazov iznošenje istinitosti. To je jedno od najosjetljivih pitanja kada je u pitanju novinarska profesija. Istinitost medija mjerilo je za kvalitetu i vjerodostojnost i prema njoj povjerenje čitatelja raste, odnosno pada. Istinitost i točnost informacija preduvjeti su slobodnog novinarstva. Labaš (2006: 53) smatra da je najveći problem hrvatskog novinarstva prešućivanje istine. Istinu u medijima uspoređuje sa slonom kojeg dodiruju slijepi i pri tome svaki od njih otkriva neku zasebnu informaciju. Grmuša (2010: n.p.) smatra istinu temeljnim pojmom i zakonom novinarstva i ovo je zapisano kod većeg dijela međunarodnih novinarskih kodeksa. Godine 2009. usvojen je Kodeks časti HND-a i njime se pokazuje koliko je istina zapravo bitna za hrvatske medije. U Kodeksu koji je usvojen 1993. godine, u 4. članku iznosi se da je dužnost novinara da iznosi istinite, provjerene i uravnotežene informacije, pri čemu mora provjeriti izvore informacija, a njegov identitet može ostati neotkriven. U novom Kodeksu, to pitanje nije izravno problematizirano, nego je ublaženo. Grmuša (2010: 88) također iznosi činjenicu da se i koncept objektivnosti promijenio u odnosu na nekada. Prije su mu temelj bile činjenice i nepristranost tijekom obrađivanja teme, a danas toga više nema. Nedovoljno je tražiti informacije koje su potvrđene iz minimalno 2 izvora, nego ih je sada potrebno potvrditi iz nekoliko izvora. Velik dio tema obrađuje se samo s jedne strane ne uzimajući drugu u obzir, a novinari iznose činjenicu da su im informacije uskraćene što za posljedicu ima narušavanje etičnosti i kvalitete objavljenih tekstova. Labaš (2006: 53) smatra da se pitanje etike i kvalitete medija povezuje s obrazovnom razinom publike. Pod ovim se podrazumijevaju određene vještine u pogledu medijske pismenosti da se razlikuje dobro od lošeg novinarstva. Dolaskom trenda komercijalizacije, novinarska kvaliteta dovedena je u pitanje. Ovaj trend je nagovijestio slogan prvog hrvatskog tabloida: cijela istina – pola cijene. Labaš također smatra da je iznošenje istine jedna od važnijih dužnosti novinara i predstavlja najveći izazov jer se prenošenjem istine dobiva veće povjerenje publike. Ovo je jedan od pokazatelja koji opisuju kvalitetu i moralnost svakog novinara. Đilas (2009: 8) iznosi činjenicu da se javio i trend građanskog, participativnog novinarstva u koji se u proces stvaranja vijesti uključuju građani. Uključuju se tako što šalju snimke i materijale s terena, za što su novčano nagrađivani. Ovo je jedan od jeftinijih načina na koji se teme pokrivaju te se dobiva ekskluzivnost. Ovakvim načinom prikupljanja informacije ne vodi se računa o kvaliteti materijala. Kada novinar na ovaj način objavljuje informacije, on se

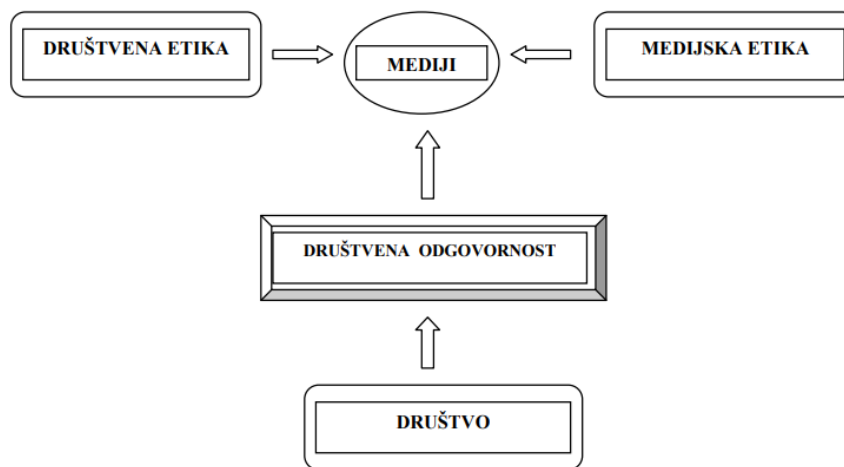
deprofesionalizira, a publiku profesionalizira vlasnik novinske agencije. Građansko novinarstvo nalazi se u skupini zabluda suvremenog hrvatskog novinarstva. Ovime je nametnuta percepcija da sadržaj medija određuje tehnika, a to je pogrešno jer se u središtu vijesti mora naći ono što medij želi poručiti javnosti. Ostale zablude hrvatskog novinarstva danas jesu:

- Podcjenjivanje čitatelja: ukidaju se lektori i redaktori koji čuvaju novinarsku pismenost. Novinari često pišu o temama za koje se nisu specijalizirali.
- Ako nije objavljeno, nije se ni dogodilo.
- Otpuštaju se novinari: ovo se događa kada se želi racionalizirati poslovanje i ove odluke nisu posljedica stručnih analiza poslovanje jer njih nema. Novinari koji se otpuštaju su oni koji se ne prilagođavaju vlasniku i publici.
- Naklade vs. oglasi
- Reklame na naslovnica: Reklame su postojale i 80-ih godina, no danas se novinarski sadržaj banalizira i teško ga je razlikovati od marketinškog.
- Pretplate
- Marketing ili nabavljanje novca? Ovo se pitanje odnosi na to služi li menadžmenta koji ima zadatak osiguravanje profita.
- Vizualnost medija: ima veliku cijenu i prisutna je prevelika uniformiranost zbog koje je nemoguće razlikovati kvalitetno od nekvalitetnog.

Grmuša (2012: 13) smatra da je na novinarstvo najviše utjecala ekspanzija novih medija i tehnologija, kao i načini pronalaženja novih izvora i priča, a pri navedenom se stara etika zaboravlja. Novinari sve manje izlaze na teren i sve više se nalaze u redakcijama. Razlog tome su društvene mreže na kojima je intima javnih i anonimnih osoba javno dostupna. Novinari pretražuju profile da bi našli senzacionalne vijesti. S obzirom da su medijski sadržaji danas dostupni na internetu, tako je istraživačko novinarstvo potisnuto. Mnogi novinari koriste copy – paste tehniku i pri tome ne mare o istinitosti i vjerodostojnosti informacija koje prenose.

Uz pitanje istinitosti, nameće se i pitanje odgovornosti u novinarskoj struci danas. Lučić (2009: 31) navodi da je odgovornost jedna od općih kategorija i ne ovisi o političkim i pravnim okolnostima. Riječ je o vrijednostima koje su svojstvene svakom pojedincu, a odgovoran je novinar koji prenosi istinite informacije. Novinar mora naći balans među dvostrukosti i sukobom koji karakterizira njegovu profesiju, odnosno mora biti zadovoljen interes i javnosti i vlasnika, istina se mora iznijeti u pravom trenutku. Novinari također moraju i preuzimati odgovornost za

izgovorene ili napisane riječi, a ne napisano ili izgovoreno prebacivati na druge. Na slici 9 može se vidjeti model odgovornosti novinara.

Slika 9. Model odgovornosti novinara
Izvor: Preuzeto u cijelosti (Jergović 2010: 64)

Na slici 9 je prikazan model odgovornosti novinara. U samom središtu su mediji, odnosno novinari koji moraju poštovati društvenu i medijsku etiku. Također, imaju odgovornost prema društvu. Valković (2009: 113) podsjeća na to da se moraju poštivati standardi novinarske profesije, a to je da novinari moraju iznositi istinite i objektivne informacije. Pri tome se podrazumijeva i odgovornost novinara koji je komunikator između čitatelja i informacija o kojima se piše. Navedeno je preduvjet da bi se ostvarilo povjerenje između novinara i čitatelja. Uloga novinara u medijskom sustavu je takva da je on samo jedna karika u lancu i njegov manevarski prostor je ograničen.

Nadalje Grmuša (2012: 14) se pita jesu li četiri teorije tiska još uvijek aktualne. Prema ovim teorijama, javno se mnijenje stvara uz pomoć medija, autoriteti bi trebali proći detaljnija propitivanja, tržišne okolnosti uvjetuju postojanju društveno odgovornih medija, a mediji su odgovorni javnosti. Jergović (2010: 13) navodi da je svaka teza problematična i pogodna za preispitivanje. Smatra da je nepouzdana ispitivati javna mijenja i tijekom ispitivanja koristi se manipulativni alat političkih elita ili medija da se građani uvjere u nešto. Novinari ne smatraju da su oni prave osobe kojima treba propitivati autoritet, a da bi opstali na tržištu moraju se prilagoditi publici na koju oglašivači i ciljaju. Jergović također ističe da su javni servisi izvan tržišnog dometa,

a trebali bi biti objektivniji i služiti javnosti. Navedeno prestaje kada novinari i urednici počnu s kopiranjem sadržaja drugih koji su im komercijalna konkurencija. To je najočitije kod HRT-ove informativne emisije. Pojavom komercijalne televizije, gledanost HRT – a je opala, grafikon 4, i on staru slavu želi vratiti pomoću koncepcijskih mjera, kao što je skraćivanje emisije, više javljanja uživo, gostovanje atraktivnih gostiju itd., što baš nije urodilo plodom. Još jedan faktor koji utječe na javni servis je i nestabilnost u organizaciji, a one su se manifestirale u pogledu sapunice oko sastavljanja Programskog vijeća, izbora ravnatelja i sl.

Grafikon 4. Gledanost top 15 kanala tijekom različitih razdoblja

Izvor: Preuzeto u cijelosti (Hura.hr (2022). URL <https://hura.hr/vijesti/koliko-se-televizija-gleda-u-hrvatskoj-pogledajte-rezultate-za-2021-i-pocetak-2022/> [pristup: 14.09.2022.]

Da je gledanost HRT – a opala to se može vidjeti i na grafikonu 4 kada je provedeno istraživanje koje programe kućanstva najčešće gledaju. HRT je na slici označen kao HTV. U Hrvatskoj je Nova TV uvjerljivo najgledanija televizija. Iza nje slijedi HTV1 nakon čega slijedi RTL, Doma TV, a tek onda HTV2. Grmuša (2012: 15) iznosi činjenicu da je povećan broj senzacionalističkih tekstova koji su puni informacija koje nisu istinite i vrlo brzo bivaju demantirane. Kao jedan od većih problema novinarske struke, ističe se otvorenost prema drugim strukama. Pri tome novinar može biti svatko, bez obzira na stupanj obrazovanja. Oni koji nemaju novinarsku struku nisu upoznati s pravilima struke i ne moraju poštovati etičke kodekse i to dodatno narušava temeljni

novinarski postulat, a to su istina i objektivnost. Obradović (2009: 230 – 249) se iz tog razloga zalaže za novinarske priloge koji su izrađeni u skladu s pravilima struke. Pri tome ističe da bi svaka redakcija trebala imati svoj etički kodeks. Malović (2004: 32) navodi regulaciju i samoregulaciju profesije da bi se očuvala profesionalna razina.

Grmuša (2012: 16) ističe istraživanja koja su provedena i bavila su se pitanjem povjerenja građana u institucije, a informacije su dobivali od medija. Rezultati su bili poražavajući. Građani su nekada imali puno više povjerenja u medije koji su se smatrali četvrtom vlašću u društvu. Novinari su i sami svjesni ove činjenice jer se pravila struke nisu poštivala, a posljedica svega toga je da se sve novinare svrstava u isti koš. Neki novinari krše pravila iz razloga što se boje ostati bez posla. Dakle, problem je u cijelom sustavu i potrebno ga je mijenjati od samog vrha. Potrebno je novinarima jačati i razvijati svijest da bi i oni sami poštivali struku. Isto tako je potrebno mijenjati i vlasnike da bi imali drugačiji odnos prema medijima te sadržaju kojeg proizvode. Očigledno je da loš sadržaj donosi veći profit, no dugoročno gledano, ne može se opstati na tržištu. Godine 2011. osnovano je hrvatsko Vijeće za medije. To je vijeće koje su 04.10.2011. potpisali predstavnici HND-a i HUP- a, Hrvatska udruga radija i novina, Nacionalna udruga televizija i IAB. Tijekom ovog potpisivanja, navedene udruge željele su Vijeće koje će se baviti praćenjem i sankcioniranjem kršenja profesionalnih etičkih standarda u medijima.

6. ZAKLJUČAK

Ovaj završni rad bavio se novinarstvom u Hrvatskoj. Osobe koje se bave novinarstvom prikupljaju, pripremaju te distribuiraju vijesti uz pomoć tiskanih i elektroničkih medija. Novinari, osim što prikupljaju informacije, moraju prikupljeno i obraditi. Prvi novinarski proizvod se pojavio u vrijeme starog Rima, a bile su vijesti koje su kružile – Acta Diurna. Novinarstvo u hrvatskoj povijesti datira još od 15. stoljeća, a prve hrvatske novine su se zvale Ephemerides Zagrebienses, koje su imale vijesti na latinskom jeziku. Prve novine koje su pisane na hrvatskom jeziku su bile Novine Horvatzke koje su se počele izdavati od 1835. godine., a pokrenuo ih je Ljudevit Gaj. Prve hrvatske novinarske škole često su bile zatvarane, a razlog tome je bio jer polaznici nisu imali jednake kvalifikacije. Kasnije su uvedena neka pravila pri upisu u takve škole. Jedno od njih da su polaznici morali imati položen ispit te završenu gimnaziju. Ni to baš nije urodilo plodom, sve dok nije otvoren studij novinarstva na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu. Novinarstvo u Hrvatskoj našlo se pred izazovom tijekom Domovinskog rata, jer se do tada hrvatski novinari nisu susretali s izvještavanjem u ratnim uvjetima. Mnogo je novinara poginulo, a tijekom tog razdoblja najviše se isticao novinar Siniša Glavašević koji je do zadnjeg dana svojega života izvještavao o stanju u Vukovaru.

U Hrvatskoj ima nekoliko medija. To mogu biti agencije, dnevni listovi, mjesečni listovi itd. Agencije su HINA, IKA i STINA. Hina je prva hrvatska novinska agencija koja postoji i danas. Postoje nacionalne i regionalne dnevne novine. 24 sata su najčitanije dnevne novine u Hrvatskoj. Nakon njih slijede Večernji list, a nakon njega Jutarnji list. Regionalnih dnevnih novina ima mnogo više. Neki od njih su Glas Slavonije, Glas Istre itd. U Hrvatskoj također postoje mediji radija i televizije. Programi koji se mogu gledati preko televizije su HRT, RTL, Nova Tv. Nova TV nalazi se na prvom mjestu po pitanju gledanosti. Hrvatskih tjednika također postoji puno. Jedan od njih je ženski tjednik koji se zove Gloria. Također postoji i katolički tjednik koji se zove Glas Koncila. Također postoji i tjednik koji ima političke teme i zove se Nacional.

Novinarstvo u Hrvatskoj također je doživjelo brojne promjene dolaskom digitalizacije. Osim dolaska digitalizacije, pojavili su se i novi studiji novinarstva. Od novinara se danas traži da rade puno više i ukoliko ne ispune ono što se od njih očekuje dobivaju otkaze. Tiskani mediji su također u opadanju, upravo zbog digitalizacije. Većina ljudi nalazi besplatne novinske članke na internetu i nemaju običaj više kupovati tiskani oblik novina. Današnje novine nastoje privući čitatelje

senzacionalističkim naslovima te je sve manje članaka koji imaju stvarno uporište. Riječi sugovornika interpretiraju se na pogrešan način ili se napiše ono što uopće nisu rekli. Ono što jedan mediji objavi, bilo to istina ili laž, drugi kopira, bez da provjeri istinitost informacija.

Novinari u Hrvatskoj također imaju problem jer se susreću sa brojnim pitanjima, kao što je istina i odgovornost za objavljene informacije. Objavljivanjem lažnih informacija, postiže se veliki interes publike, no on nije dugoročan jer publika gubi povjerenje i ne vjeruje medijima. Prije objave neke informacije, novinari bi trebali provjeriti ono što objavljuju, a dva izvora informacije nisu dovoljna. Potrebno je pronaći mnogo više izvora. Novinari bi također trebali, prije objave informacija, poslušati obje strane te objaviti informacije na temelju toga, a ne na temelju jedne strane, što se često događa. U hrvatskim medijima pojavilo se i dosta osoba koje nisu novinarske struke te ne poznaju osnovna načela novinarstva koja bi se trebala poštivati. Također se pojavilo i građansko novinarstvo, pri čemu građani šalju slike i videozapise za koje bivaju nagrađeni. Pri tome se ne vodi briga o kvaliteti sadržaja, a o čemu bi se trebalo voditi računa. Osim što novinar mora objavljivati istinu, isto tako mora biti i odgovoran za ono što je objavio. Trebali bi to prihvatiti i ne prebacivati odgovornost na druge. Novinar mora imati odgovornost i prema društvu i prema medijima, jer je on komunikator između čitatelja i informacija koje čitatelj čita. Na ovaj način, čitatelj stječe povjerenje u medije. Čitatelji su često gubili povjerenje u institucije, a informacije o njima dobivali su od medija, odnosno novinara. Novinari se ne drže pravila svoje struke iz razloga što se boje za svoj posao te moraju pisati kako im urednici govore.

7. LITERATURA

Knjige:

- Đilas, M. (2009) *Devet zabluda hrvatskog novinarstva*, Novinar 5-6/2009, str. 8 – 12
- Elezović, S. (1992) *Povijesni razvoj komuniciranja: vrste i oblici kroz stoljeća*, Zagreb: TIP „A. G. Matoš“.
- Gavranović, A. (2006) *Zašto ne razgovaramo o eroziji profesije*, Novinar (3): 4-7
- Grmuša, T. (2012) *Dva desetljeća hrvatskog novinarstva: analiza prošlosti i izazovi budućnosti*, Zagreb: Visoka poslovna škola Zagreb s pravom javnosti, str. 13 – 16
- Jergović, B. (2010) *Društvena odgovornost novinara - od pretpostavki do ostvarenja*, *Mediji i društvena odgovornost*, Biblioteka komunikologija, sv. 3. str. 13 – 28
- Kanižaj, I. i Skoko, B. (2010) *Mitovi i istine o novinarskoj profesiji – imidž novinara u hrvatskoj javnosti*. Zagreb: Fakultet političkih znanosti
- Kovačić, S. (2013) *Agencijsko novinarstvo*, Zagreb: Skripta visoke poslovne škole Zagreb
- Labaš, D. (2006) *Novinarstvo pred zahtjevom istine*, Rijeka: Riječki teološki časopis, str. 53 - 67
- Labaš, D. i Barčot, M. (2013) *Tiskovni mediji u Domovinskom ratu na primjeru Vukovara 1991*. Zagreb – Vukovar: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, str. 181 – 184
- Lučić, P. (2009) *Odgovornost novinara danas*, *Mediaanali* 3 (2009), 5, str. 31 – 48
- Malović, S. (2004) *Ima li granice slobodi medija?* *Polit. misao*, Vol. XLI (2004), br. 1
- Malović, S. (2006) *Etika u medijima: Tko je pozvan na odgovorno djelovanje*, Rijeka: Riječki teološki časopis, str. 69 – 78
- Mučalo, M. (1999.) *Novinarstvo u ratnim uvjetima*. *Polit. misao*, Vol XXXVI, (1999.), br. 2.
- Obradović, Đ. (2009) *Samoregulacija novinarske profesije na temeljnoj razini*, *Mediaanali* 3
- Pavičić, B. (2020) *Analiza i primjena native oglašavanja na portalu 24sata.hr*. Varaždin: Sveučilište Sjever
- Peruško, Z. (2011) *Uvod u medije*, *Politička misao: časopis za politologiju*, Vol. 48 No. 1,
- Najbar – Agičić, M. (2015) *Osnivanje, djelovanje i prekid rada Novinarske škole u Zagrebu 1949. – 1952.*, *Časopis za suvremenu povijest*, sv. 47(2): 275–292.
- Najbar – Agičić, M. (2017) *Obrazovanje novinara za budućnost medija: ideje i počeci institucionalne izobrazbe novinara u Hrvatskoj*, *Povijest u nastavi*, sv. 15(1): 43–52

Skoko, B. i Bajs, D. (2007) *Objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima i mogućnosti zaštite privatnosti, časti i ugleda*, *Politička misao* 44 (1): 93-116.

Valković, J. (2009) *Supsidijarnost u hrvatskom medijskom prostoru - problemi i mogućnosti djelovanja*, *Bogoslovska smotra*, 79 (2009) 1, str. 113 – 146

Vilović, G. (2004) *Etički prijepori u Globusu i Nacionalu 1999.-2000.* Zagreb: Politička misao.

Završni rad, diplomski rad, magistarski rad i disertacija:

Grmuša, T. (2010) *Istinitost i objektivnost u informaciji i društveno-štetne komunikacijske forme*, Magistarski rad, Zagreb: Visoka poslovna škola Zagreb s pravom javnosti

Katalenić, M. (2015) *Online novinarstvo*, Završni rad. Varaždin: Sveučilište Sjever

Rilak – Urošević, T. (2017.) *Predstavljenost nacionalnih manjina u regionalnim dnevnim novinama "Glas Istre" i "Glas Slavonije"*. Diplomski rad. Zagreb: Fakultet političkih znanosti, str. 14 – 15

Internetski izvori:

AEM (2022) <https://www.aem.hr/istrazivanje-gledanosti-televizije/> [pristup: 25.09.2022.]

24 sata.hr (2022) https://showcase.24sata.hr/cjenik2020/cjenik_2020.pdf [pristup: 14.09.2022.]

Braniteljski.hr (2019) <https://braneljski.hr/krvavi-uskrs-1991/> [pristup: 14.09.2022.]

De facto produkcija (2022) <https://www.de-facto.hr/> [pristup: 25.09.2022.]

Glas Istre.hr (2020) <https://www.glasistre.hr/istra/po-cemu-cemo-je-pamtiti-naslovnice-glasa-istre-koje-su-obiljezile-2019-godinu-614097> [pristup: 14.09.2022.]

Glas Koncila (2022) <https://www.glas-koncila.hr/> [pristup: 22.09.2022.]

Gloria (2022) <https://www.gloria.hr/gl/magazin> [pristup: 14.09.2022.]

Gloria.hr (2022) <https://www.gloria.hr/gl/magazin> [pristup: 14.09.2022.]

HINA (2021) <https://www.hina.hr/> [pristup: 14.09.2022.]

HRT (2022.) <https://www.hrt.hr/> [pristup: 22.09.2022.]

Hura.hr (2022) <https://hura.hr/vijesti/koliko-se-televizija-gleda-u-hrvatskoj-pogledajte-rezultate-za-2021-i-pocetak-2022/> [pristup: 14.09.2022.]

Jutarnji list (2022) <https://www.jutarnji.hr/> [pristup: 23.09.2022.]

Nacional.hr (2022) <https://www.nacional.hr/> [pristup: 22.09.2022.]

Netokracija (2016) <https://www.netokracija.com/diablog-istrazivanje-blogovi-hrvatska-126943>
[pristup: 25.09.2022.]

NN.hr (n.d.) <https://www.nn.hr/hr/o-nama/iz-povijesti/> [pristup: 14.09.2022.]

Nova TV (2022) <https://novatv.dnevnik.hr/> [pristup: 14.09.2022.]

Novi List (2021) <https://www.novolist.hr/novosti/prije-30-godina-ubijen-je-sinisa-glavasevic-procitajte-empativnu-poruku-njegova-sina-bojana/> [pristup: 14.09.2022.]

Novi list (2022) https://www.novolist.hr/?meta_refresh=true [pristup: 14.09.2022.]

Pressreader.com (2020) <https://www.pressreader.com/croatia/glas-slavonije-9yvl> [pristup: 14.09.2022.]

RTL (2022) <https://www.rtl.hr/> [pristup: 22.09.2022.]

Večernji.hr (2021) <https://www.vecernji.hr/zagreb/u-gradskoj-knjiznici-otvara-se-izlozba-zagrebacki-tiskar-antun-jandera-1539419> [pristup: 14.09.2022.]

Večernji.hr (2022) <https://www.vecernji.hr/> [pristup: 23.09.2022.]

Wikiwand (2022) https://www.wikiwand.com/sh/Televizijske_stanice_u_Hrvatskoj [pristup: 22.09.2022.]

8. PRILOZI

Popis slika

Slika 1. Prve hrvatske novine.....	2
Slika 2. Horvatzke novine.....	3
Slika 3. Naslovnica Slobodne Dalmacije tijekom 1991. godine.....	6
Slika 4. Izvještavanje Siniše Glavaševića.....	8
Slika 5. Internetski portal Hine.....	11
Slika 6. Glas Istre.....	17
Slika 7. Glas Slavonije.....	18
Slika 8. Gloria.....	21
Slika 9. Model odgovornosti novinara.....	31

Popis tablica

Tablica 1. Podjela hrvatskih dnevnih novina.....	13
Tablica 2. Podjela hrvatskih tjednika prema različitim područjima.....	19

Popis grafikona

Grafikon 1. Prosječan dnevni doseg novina 24sata.....	15
Grafikon 2. Najgledaniji televizijski kanali u Hrvatskoj.....	23
Grafikon 3. Slušanost radija u Hrvatskoj za 2021. godinu.....	25
Grafikon 4. Gledanost top 15 kanala tijekom različitih razdoblja.....	32